

**Uchwała Nr XVIII/118/2016
Rady Powiatu Nowodworskiego
z dnia 19 maja 2016r.**

w sprawie: przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018.

Na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332, z 2014 r. poz. 1188, z 2015 r. poz. 1199, poz. 1045 i poz. 1830, z 2016 r. poz. 195)

Rada Powiatu Nowodworskiego uchwala, co następuje:

§1. Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Nowodworskiego.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
/-/ Katarzyna Krężlewicz

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej
na lata 2016-2018

Spis treści:

1.	Wstęp	3
2.	Podstawy prawne i programowe	4
3.	Adresaci	4
4.	Realizatorzy programu	5
5.	Termin i miejsce realizacji	5
6.	Organizacja pieczy zastępczej	5
6.1.	Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie	5
6.2	Zadania powiatu	7
7	Struktura i formy pieczy zastępczej	10
7.1.	Rodzinna piecza zastępcza	11
7.2	Instytucjonalna piecza zastępcza	12
7.3	Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej	13
8	Pieczka zastępcza w powiecie nowodworskim	15
8.1	Rodzinna piecza w powiecie nowodworskim	16
8.1.1	Badania własne, wnioski z przeprowadzonej ankiety	20
8.2	Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie nowodworskim	29
8.3	Usamodzielniani w powiecie nowodworskim	32
9.	Cele programu	35
9.1	Cele szczegółowe i proponowane zadania do zrealizowania na lata 2015-2017	39
10.	Limit rodzin zastępczych zawodowych	50
11.	Źródła finansowania programu.....	50
12..	Ewaluacja i monitoring	50

1. Wstęp

Rodzina jest podstawową niezastąpioną grupą społeczną, środowiskiem, w którym powinien odbywać się naturalny proces kształtowania osobowości jej wszystkich członków, szczególnie zaś dzieci. Szczególną funkcją rodziny jest zaspokajanie potrzeb: bezpieczeństwa, bliskiego kontaktu i przebywania z drugim człowiekiem, akceptacji, kochania i bycia kochanym, samorealizacji, rozwoju intelektualnego. Gdy rodzina naturalna nie zabezpiecza tych potrzeb, konieczne jest wsparcie jej, w rozwiązaniu problemów uniemożliwiających prawidłowe realizowanie funkcji opiekuńczo – wychowawczych. W sytuacji, gdy niemożliwe jest sprawowanie bezpośredniej opieki nad dzieckiem przez rodzinę naturalną, konieczne jest zapewnienie mu bezpiecznego środowiska wychowawczego. Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej, w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, którym została ograniczona, zawieszona lub odebrana władza rodzicielska. Piecza zastępcza jest to ogół przedsięwzięć o charakterze wychowawczym, socjalnym, organizacyjno-prawnym mających na celu przywrócenie funkcji rodzinom, które z różnych powodów nie sprawują, bądź z przyczyn od nich niezależnych nie są w stanie sprawować pieczy nad dzieckiem. Piecza zastępcza służy zapewnieniu dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojeniu jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny.

Podstawowym zadaniem osób sprawujących pieczę zastępczą nad dzieckiem jest:

- troska o bezpieczeństwo dziecka;
- podtrzymywanie osobistych stosunków między dzieckiem a jego rodziną naturalną oraz informowanie jej o rozwoju dziecka (o ile nie jest to sprzeczne z interesem dziecka).
- zapewnienie tożsamości dziecka - etnicznej, językowej, kulturowej i religijnej;
- zapewnienie ciągłości wychowania otrzymanego przez dzieci od rodziców biologicznych;
- troska o stworzenie właściwych warunków rozwoju: zapewnienie edukacji w przedszkolu lub szkole, dbałość o rozwój uzdolnień i zainteresowań, pomoc w usamodzielnieniu;
- troska o racjonalne wyżywienie i ubranie dziecka;
- zapewnienie opieki zdrowotnej;
- ponoszenie odpowiedzialności cywilnej za dziecko i jego czyny;

- dochodzenie należnych dziecku środków finansowych i materialnych (np. alimenty, renty rodzinne, zasiłki);
- przygotowanie dziecka do: godnego, samodzielnego, odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobycia umiejętności społecznych;

2 Podstawy prawne i programowe

Działania podejmowane w zakresie Programu realizowane będą w oparciu o *Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie nowodworskim* oraz następujące akty prawne:

- 1) ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015 poz. 332),
- 2) ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U. z 2012 r. Nr O poz. 788 z późn zm.),
- 3) ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego wolontariacie (tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 z późn. zm.),
- 4) ustawę z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 595 z późn zm.),

3. Adresaci

Grupę docelową, do której adresowane są działania podejmowane w ramach Programu stanowią:

1. rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu nowodworskiego;
2. dyrektorzy i wychowawcy placówek opiekuńczo - wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu nowodworskiego oraz działających na zlecenie powiatu nowodworskiego;
3. kandydaci do pełnienia funkcji opiekunów zastępczych;
4. usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych placówek opiekuńczo-wychowawczych.

4. Realizatorzy programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Mazowieckim.

Cele zakładane w Programie realizowane będą przy współpracy z:

- Starostwem Powiatowym, w zakresie zabezpieczenia środków finansowych do realizacji programu;
- Organizacjami pożytku publicznego, w zakresie prowadzenia placówki opiekuńczo wychowawczego;
- Sądami Rodzinnymi wraz z Zespołami Kuratorskiej Służby Sądowej w zakresie pracy z rodzicami biologicznym;
- Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym Oddział Zamiejscowy w Ciechanowie- w przypadku regulacji prawnej dziecka zgłoszenie do ośrodka Adopcyjnego, wszczęcie procedury adopcyjnej;
- ośrodkami pomocy społecznej, w zakresie realizacji planów pracy z rodzicami naturalnymi dzieci objętych pieczę zastępczą;
- Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, w zakresie diagnozy możliwości szkolnych dziecka,
- Instytucjami oświatowymi, w zakresie współpracy w procesie wychowawczym dziecka,
- Wolontariuszami w zakresie pomoc w nauce, organizowanie czasu wolnego, pomoc przy organizacji imprez środowiskowych.

5. Termin i miejsce realizacji.

Działania planowane w ramach Programu realizowane będą na terenie powiatu nowodworskiego. Program realizowany będzie w latach 2016 - 2018.

6. Organizacja pieczy zastępczej

6.1. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Na terenie powiatu nowodworskiego funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Mazowieckim, w którego strukturze powstał zespół do spraw pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy o

wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- 5) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 7) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny

zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;

13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;

15) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;

16) przedstawianie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;

17) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;

18) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wycieczki

6.2. Zadania powiatu

Obowiązek zapewnienia pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki ze strony rodziców naturalnych spoczywa na Samorządzie Powiatowym. Ponadto do zadań własnych powiatu wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 r. art. 180 należy:

1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;

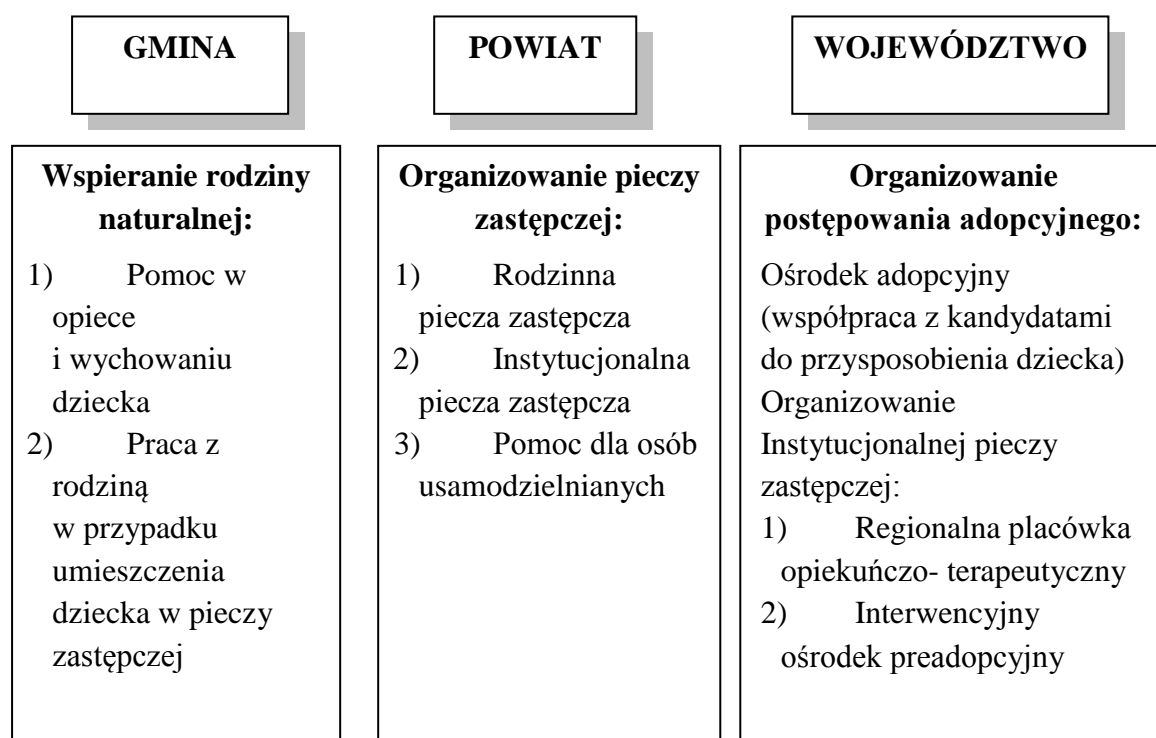
2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;

3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;

4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;

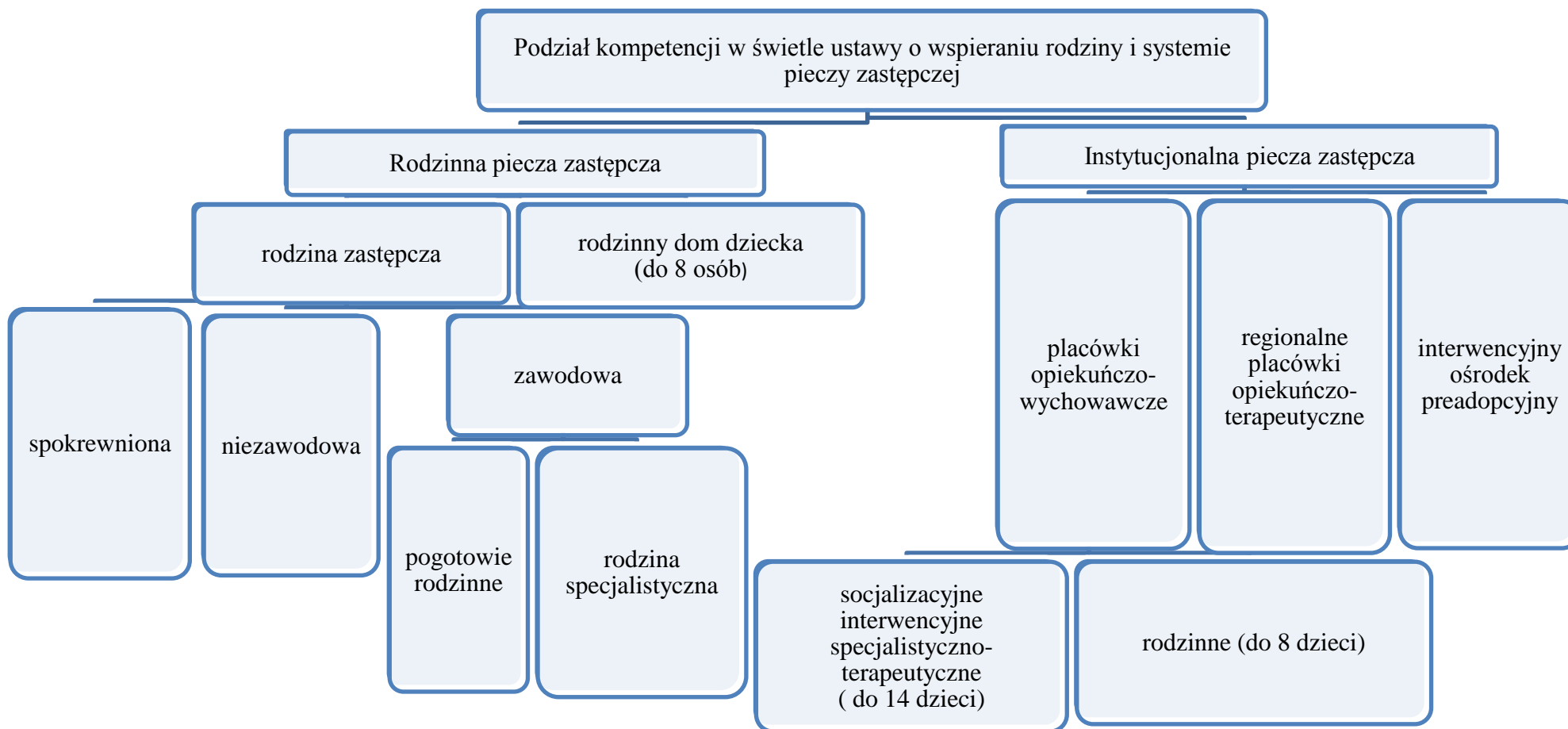
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: a) grup wsparcia, b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 11) prowadzenie rejestru danych rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych;
- 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 13) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo- -terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- 14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
- 15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.

Zgodnie z art. 182 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej wykonywane są na zlecenie Starosty przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Rys. 1 Podział kompetencji w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

7. Struktura i formy pieczy zastępczej

Rys. 1 Podział kompetencji w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

7.1 Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinną pieczę zastępczą stanowią rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. W ramach rodzin zastępczych wyróżnia się rodziny: spokrewnione, niezawodowe oraz zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz zawodowe specjalistyczne. Najliczniejsza grupa to rodziny zastępcze spokrewnione. Opiekę nad dziećmi sprawują wówczas wstępni (dziadkowie, pradziadkowie) lub rodzeństwo dziecka.

Rodzinę zastępczą niezawodową i zawodową tworzą osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W zawodowej rodzinie zastępczej lub rodzinie zastępczej niezawodowej w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletniość, przebywając w pieczy zastępczej. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej licznego rodzeństwa, liczba dzieci w zawodowej rodzinie zastępczej może się zwiększyć za zgodą rodziny zastępczej oraz przy pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W zawodowej rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego umieszcza się nie więcej niż 3 dzieci na okres 4 miesięcy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, w wyjątkowych sytuacjach pobyt za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej może być przedłużony do 8 miesięcy. Rodzina zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego otrzymuje dodatkowe miesięczne wynagrodzenie z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka.

W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, małoletnie matki z dziećmi. W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej nie można w tym samym czasie umieścić dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z dziećmi na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

W rodzinnym domu dziecka w tym samym czasie nie może przebywać łącznie więcej niż 8 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletniość, przebywając w pieczy zastępczej. Liczba umieszczonych dzieci może się zwiększyć po uzyskaniu zgody prowadzącego rodzinny dom dziecka i pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka muszą spełniać warunki, wymienione w art. 42 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 r. :

- 1) dawać rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej;
- 2) nie być obecnie ani w przeszłości pozbawione władzy rodzicielskiej, oraz władza rodzicielska nie może być im ograniczona ani zawieszona;
- 3) wypełniać obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego;
- 4) nie być ograniczone w zdolności do czynności prawnych;
- 5) potwierdzić zdolność do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym;
- 6) przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) zapewniać odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
 - a) rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
 - b) właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
 - c) wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej, co najmniej jedna osoba tworząca tę rodzinę musi posiadać stałe źródło dochodów.

7.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

Ze względu na specyfikę funkcjonowania wyróżnia się różne typy instytucjonalnej pieczy zastępczej:

1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, jej zadaniem jest przede wszystkim zapewnienie całodobowej opieki, zaspokojenie w/w potrzeb, zapewnienie zajęć wychowawczych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych i terapeutycznych, które mają na celu zadośćuczynić brak wychowania w rodzinie.
2. Placówka opiekuńczo wychowawcza typu interwencyjnego: jej zadaniem jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej. W szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia

dziecku opieki. Do tego rodzaju placówki przyjmuje się dzieci: na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej lub umieszcza się dziecko w trybie nagłym na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

3. Placówka opiekuńczo wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego: sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także rodzinnego.

4. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego: wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu. W placówce typu rodzinnego nie może przebywać więcej niż 8 dzieci, lub osób, które pełnoletniość uzyskały przebywając w pieczy zastępczej.

5. Regionalna placówka opiekuńczo – terapeutyczna prowadzona jest przez samorząd województwa, umieszczane są w niej dzieci, które, ze względu na stan zdrowia, wymagający szczególnej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo wychowawczej.

6. Interwencyjny ośrodek preadopcyjny jest to placówka przeznaczona dla dzieci, które wymagają specjalistycznej opieki i ze względu na swój stan zdrowia, w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Pobyt dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym nie może trwać dłużej niż do ukończenia przez niego pierwszego roku życia.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze współpracują, w zakresie wykonywanych zadań, z sądem, powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem adopcyjnym, rodziną, asystentem rodziny, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz z innymi osobami i instytucjami, które podejmują się wspierania działań wychowawczych placówki opiekuńczo-wychowawczej.

7.3 Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej

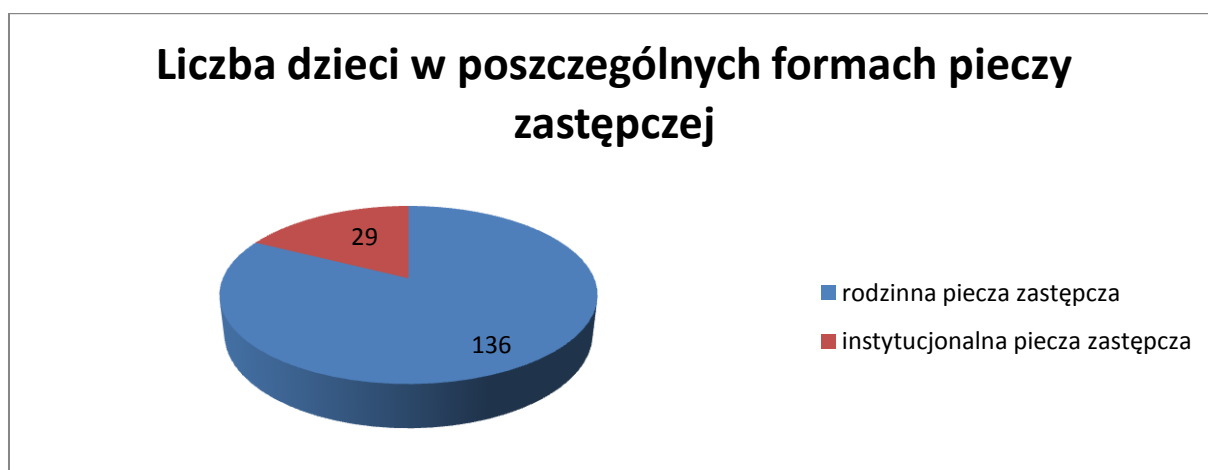
Usamodzielnienie jest to długotrwały proces wychowawczy, który wprowadza osobę usamodzielnianą, czyli tą, która opuszcza pieczę zastępczą do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym. Proces usamodzielnienia rozpoczyna się na rok przed osiągnięciem pełnoletniości przez osobę usamodzielnianą i w zależności od sytuacji życiowej, może trwać najpóźniej do momentu osiągnięcia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia. Jest to czas nauki praktycznych umiejętności takich jak: gospodarowanie budżetem domowym (robienie zakupów, gotowanie, pranie, prasowanie, opłacenie rachunków), poruszanie się na rynku pracy, podejmowanie się nowych ról społecznych. Proces usamodzielnienia ma na celu naukę tych umiejętności, które są niezbędne w dorosłym samodzielnym życiu. Ważne jest wsparcie usamodzielnianego wychowanka w ukończeniu szkoły i zdobyciu wykształcenia bądź kwalifikacji zawodowych przydatnych w podjęciu zatrudnienia. Proces usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej powinien uwzględniać czynniki społeczne i kulturowe. Wychowanek może w bezpiecznych dla siebie warunkach próbować podejmować samodzielne decyzje i konsekwentnie dążyć do ich realizacji, mając jednocześnie wsparcie osób bliskich. Wychowanek będąc w procesie usamodzielnienia ma szansę spróbować zaistnieć na rynku pracy. Proces ten daje możliwość próby podjęcia pracy a co się z tym wiąże odbyć rozmowy z pracodawcą, negocjować warunki zatrudnienia, nabyć umiejętności tworzenia dokumentów aplikacyjnych. Wchodząc w proces usamodzielnienia, stymulowany jest rozwój emocjonalny i społeczny wychowanka przez osoby obecnie sprawujące nad nim pieczę.

Wychowanek zobowiązany jest do wyboru opiekuna usamodzielnienia, który zostanie zaakceptowany przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, osoba ta ma za zadanie wsparcia wychowanka w procesie usamodzielnienia. Proces usamodzielnienia realizowany jest w oparciu o indywidualny program usamodzielnienia, który opracowywany jest przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia. Program określa w szczególności: zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia. Realizacja Indywidualnego Programu Usamodzielnienia jest podstawą do przyznania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki. Osoby usamodzielniane mają także prawo do ubiegania się o pomoc pieniężną na zagospodarowanie, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

8. Piecza zastępcza w powiecie nowodworskim

Powiat nowodworski zamieszkuje 77 tys. osób. Pod względem administracyjnym składa się z sześciu gmin: miejskiej - Nowy Dwór Mazowiecki, miejsko - wiejskich - Nasielsk, Zakroczym, wiejskich - Czosnów, Pomiechówek, Leoncin. Rozstrzyganie w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego należy do właściwości Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim dla gmin: Nowy Dwór Mazowiecki, Czosnów, Leoncin, Pomiechówek i Zakroczym oraz Sądu Rejonowego w Pułtusku dla gminy Nasielsk.

Wyk. nr 1 Liczba dzieci w poszczególnych formach pieczy zastępczej (stan na 31.12.2014 r.)

Analiza powodów zawiązania rodziny zastępczej wskazuje, że najczęstszym źródłem takiej pomocy są problemy społeczne, w tym zachowania patologiczne, które odpowiadają za trwałą, czy czasową dysfunkcję rodziny. Dzieci umieszczone w rodzinie zastępczej mają niezwykle silne negatywne doświadczenia, co przyczynia się do powstawania zaburzeń o charakterze psychologicznym. Dlatego też niezwykle ważne jest zwiększanie świadomości opiekunów zastępczych oraz ich kompetencji w zakresie sprawowania pieczy nad dziećmi, które doświadczyły zdarzeń krytycznych. Brak wsparcia w tym zakresie skutkować może niedostosowaniem oddziaływań wychowawczych do potrzeb dziecka, ograniczać jego rozwój, narażać opiekunów na zjawisko wypalenia zawodowego w związku z przeżywanymi niepowodzeniami wychowawczymi, w konsekwencji zagrażać może stabilności środowiska wychowawczego i powodować kolejne kryzysy w życiu dziecka.

Tabela nr 1 Przyczyny umieszczenia w pieczy zastępczej, w roku 2014 (stan na 31.12.2014r.)

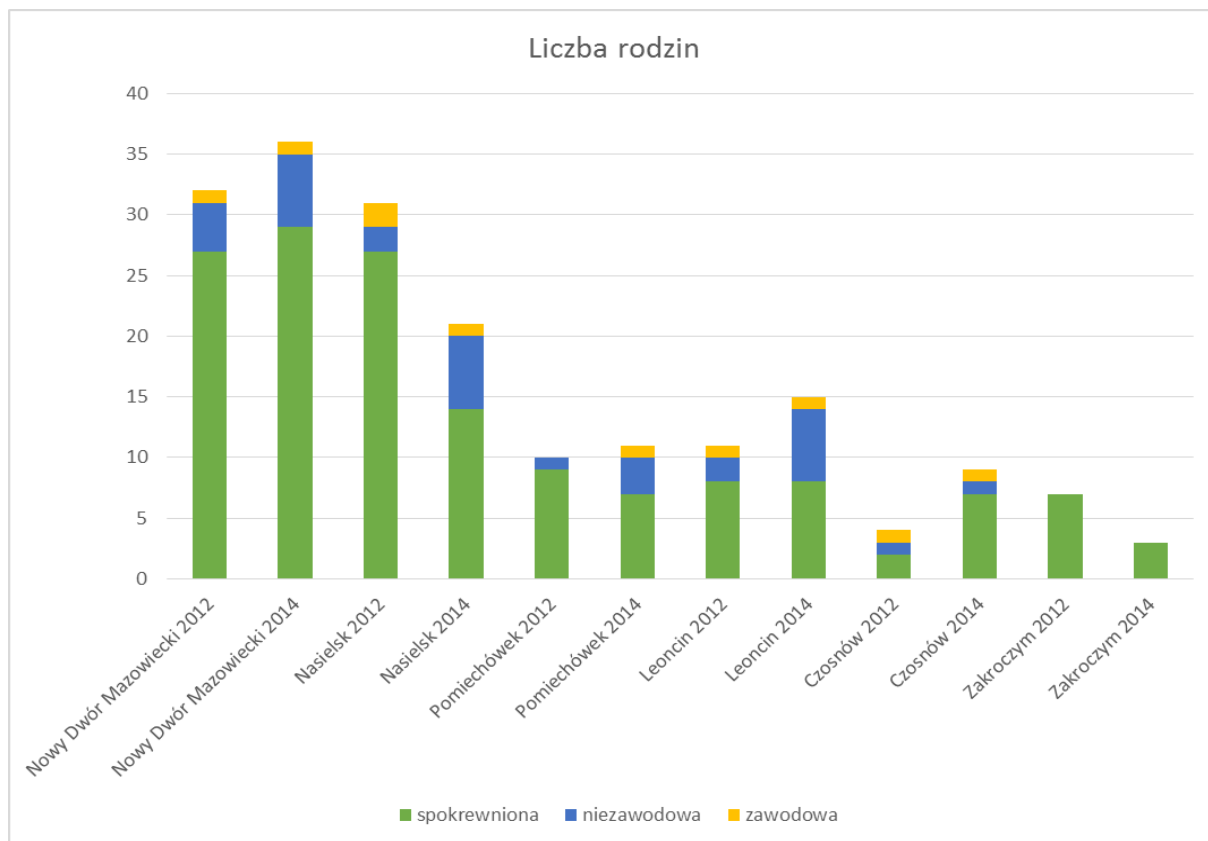
Lp.	Przyczyny umieszczenia	W rodzinach zastępczych spokrewnionych	W rodzinach zastępczych niezawodowych	W rodzinach zastępczych zawodowych	W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego
1	Sieroctwo	2	1	0	0
2	Pólsieroctwo	4	1	1	0
3	Uzależnienia rodziców, w tym:	49	11	7	8
4	Od alkoholu	42	11	7	8
5	Przemoc w rodzinie	2	0	0	5
6	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	12	9	3	13
7	Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	0	5	0	3
8	Długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	8	0	0	0
9	Pobyty za granicą co najmniej jednego z rodziców	1	0	0	0
10	Macierzyństwo osób niepełnoletnich	10	1	0	0
11	Inne	9	1	0	0

8.1. Rodzinna piecza w powiecie nowodworskim

W powiecie nowodworskim istnieją 94 rodziny zastępcze, w tym rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe oraz zawodowe (stan na 31.12.2014 r.). Rodzinną pieczę zastępczą objętych jest 129 dzieci. Z wymienionych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej form rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nowodworskiego nie funkcjonuje specjalistyczna rodzina zastępcza zawodowa ani rodzinny dom dziecka. Do stycznia 2016 r. nie funkcjonowała rodzina zastępcza zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego. Poniższe tabele prezentują liczbę wymienionych powyżej

rodzin zastępczych na terenie gmin powiatu oraz liczbę dzieci przebywających pod ich opieką.

Wyk. nr 2 Liczba rodzin zastępczych w gminach powiatu nowodworskiego (stan na 31.12.2014 r.)

Wyk. nr 3 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w gminach powiatu nowodworskiego (stan na 31.12.2014 r.)

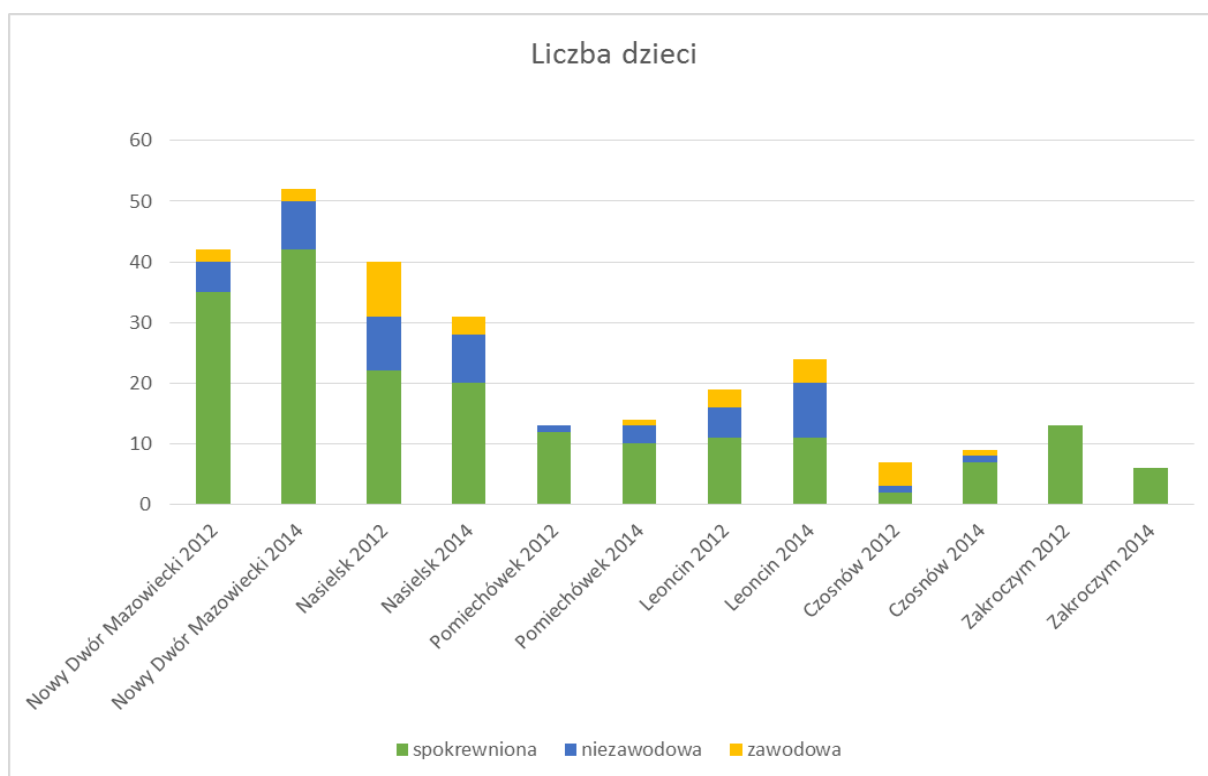

Tabela nr 2 Rodzinna piecza zastępcza na terenie powiatu nowodworskiego (stan na 31.12.2014 r.)

GMINY	spokrewniona				niezawodowa				zawodowa			
	liczba rodzin		liczba dzieci		liczba rodzin		liczba dzieci		liczba rodzin		liczba dzieci	
	2014	2012	2014	2012	2014	2012	2014	2012	2014	2012	2014	2012
Nowy Dwór Mazowiecki	29	27	42	35	6	4	8	5	1	1	2	2
Nasielsk	14	27	20	22	6	2	8	9	1	2	3	9
Pomiechówek	7	9	10	12	3	1	3	1	1	0	1	0
Czosnów	7	2	7	2	1	1	1	1	1	1	1	4
Leoncin	8	8	11	11	6	2	9	5	1	1	4	3
Zakroczym	3	7	6	13	0	0	0	0	0	0	0	0
SUMA	68	80	96	95	22	10	29	21	4	5	11	18

Powyższe dane wskazują, że liczba rodzin zastępczych oraz dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w powiecie nowodworskim jest stała. W roku 2014 pieczę zastępczą w zdecydowanej większości sprawowały rodziny spokrewnione z dzieckiem (72%), rodziny niezawodowe stanowią 23% natomiast rodziny zawodowe stanowiły 5% . Mimo, że opieka osób spokrewnionych posiada wiele zalet, część tego typu rodzin wymaga dużego wsparcia, ponieważ dzieci wychowujące się w rodzinach spokrewnionych bardzo często nadal podlegają niewłaściwym wpływom społecznym. W 2014r. zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem. Wzrosła natomiast liczba rodzin zastępczych niezawodowych. Analiza zaistniałej sytuacji wskazuje, że zmiana powyższa jest skutkiem nowej definicji ustawowej rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem wprowadzonej w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z definicji tej wynika, że funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej mogą pełnić jedynie wstępni i rodzeństwo dziecka, inne osoby spokrewnione lub spowinowacane z dzieckiem mogą pełnić funkcję rodziny zastępczej dla dziecka jedynie w formie rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej. Dodatkowo wskazać należy, że z dniem wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. z dniem 01.01.2012 r. działające na podstawie dotychczasowych przepisów spokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze tworzone przez wstępnych lub rodzeństwo, stały się rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, natomiast tworzone przez osoby inne niż wymienione powyżej, stały się rodzinami zastępczymi niezawodowymi.

Tabela nr 3 Dzieci z terenu powiatu nowodworskiego, przebywające w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w ramach porozumień (stan na 31.12.2014r.)

Typ rodziny	Spokrewnione		Niezawodowe		Zawodowe	
	LICZBA DZIECI		LICZBA DZIECI		LICZBA DZIECI	
POWIAT	2012	2014	2012	2014	2012	2014
Legionowski	2	2	3	6	0	2
Działdowski	1	1	0	0	0	0
Warszawski	2	3	2	2	0	0
Warszawski Zachodni	4	1	0	0	0	0
Płoński	2	2	0	0	0	0
Wołomiński	2	2	0	0	0	0
Gostyniński	2	2	0	0	0	0
Miński	0	0	2	2	0	0

Węgrowski	0	0	0	2	0	0
Wyszowski	0	0	0	1	0	0
Tomaszowski	0	0	3	2	0	0
Mławski	0	0	0	0	1	0
Bartoszycki	0	0	0	0	0	1
Gorzowski	0	0	0	0	3	3
Ciechanowski	0	0	0	0	0	1
Krasnostawski	0	0	0	0	0	1
Namysłowski	0	0	0	0	2	0
Ostrowiecki	0	0	0	0	1	0
suma	15	13	10	15	7	8

Na terenie powiatu nowodworskiego nie ma wystarczającej liczby rodzin, mogących przyjąć małoletnich z terenu powiatu. Wówczas konieczne jest umieszczenie dzieci poza jego terenem. Nie zawsze wpływa to korzystnie na dziecko. Duża odległość od domu rodzinnego uniemożliwia częste i regularne kontakty z rodziną naturalną. Rozluźnienie więzi może zmniejszyć motywację rodziców do poprawy sytuacji własnej rodziny i starań o powrót dziecka pod ich opiekę. Na terenie innych powiatów umieszczonych w roku 2012 było 32 dzieci, natomiast w roku 2014 umieszczonych na terenie innych powiatów było 36 dzieci. Na przełomie 2 lat zanotowano wzrost liczby umieszczeń poza powiatem nowodworskim. Najwięcej dzieci umieszczonych jest w powiecie Legionowskim, natomiast najmniej, po jednym dziecku w powiecie Ostrowieckim, Krosnowskim, Ciechanowskim, Bartoszyckim, Wyszowskim.

Tabela nr 4 Odplyw dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej.

Odplyw dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci		
	2012	2013	2014
Dzieci do 18 roku życia z tego, które :			
Powróciły do rodziny naturalnej	2	2	4
Zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej	1	1	2
Zostały przysposobione	1	1	3
Dzieci powyżej 18 roku życia, z tego które:			

Założyły własne gospodarstwo domowe	9	3	4
Inne	1	3	0

W roku 2012 i 2013 dwoje dzieci powróciło do rodziny naturalnej natomiast w roku 2014 do domu naturalnego powróciło 4 dzieci. W 2012r. i 2013r. jedno dziecko zostało przeniesione do placówki opiekuńczo-wychowawczej. W roku 2014r. dwoje dzieci zostało przeniesionych z rodzin zastępczych do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wzrost zanotowano w ilości dzieci przysposobionych w 2012r. i 2013r. po jednym dziecku przysposobiono, natomiast w 2014r. przysposobionych zostało 3 dzieci. Pełnoletnich osób, które opuściły rodziny zastępcze i założyły własne gospodarstwo domowe w 2012r. było 9 osób, w 2013r. 3 osoby, a w 2014r. 4 osoby.

8.1.1. Badania własne. Wnioski z przeprowadzonej ankiety

W roku 2015 przeprowadzono ankietę na próbie 60 rodzin zastępczych z powiatu nowodworskiego. Ankieta miała na celu poznanie funkcjonowania rodzin zastępczych oraz potrzeb związanych z pełnioną funkcją.

W pytaniu pierwszym respondenci poddali ocenie wsparcie, jakie otrzymują przez instytucje pomocowe (wymienione w pytaniu). Oceny dokonywali na skali od 1 do 10, gdzie 10 oznacza największa pomoc a 1 najmniejszą. Zestawienie wyników zawiera tabela nr 5.

Tabela nr 5

Ocena pomocy instytucji wspierających i innych osób w realizowaniu zadań rodziny zastępczej	Ocena w skali od 1 -10 (gdzie 10 oznacza największa pomoc a 1 najmniejszą)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Członkowie rodziny	8	3	0	5	2	3	3	5	7	24
Ośrodek Pomocy Społecznej	41	4	2	0	5	2	0	1	1	4
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	1	1	0	0	1	4	4	7	4	36
Sąd (kurator)	32	2	0	1	7	2	4	4	2	8
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	33	0	1	1	2	2	5	4	0	12

Szkoła (np. pedagog, psycholog, wychowawca)	10	1	2	4	10	2	6	6	2	18
Kościół	40	2	0	1	4	0	1	2	0	9
Sąsiedzi	31	1	2	1	3	2	5	2	2	7
Inne rodziny zastępcze	50	1	0	0	1	0	1	0	1	3
Inni (kto)	42	0	0	1	0	0	0	0	0	1

Powyższe zestawienie pokazuje, że w ocenie rodzin zastępczych największe wsparcie otrzymują z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, uważa tak aż 60% zapytanych osób. Spośród ankietowanych 40 % uważa, że to członkowie rodziny dają im największe wsparcie, 30 % zadeklarowało, że szkoła (np. pedagog, psycholog i wychowawca) daje rodzinom największe wsparcie w realizowaniu zadań rodziny zastępczej. Jak wynika z deklarowanych odpowiedzi ważna jest współpraca ze szkołą. Dobra współpraca może polegać nie tylko na wymianie informacji o sytuacji edukacyjnej dziecka, ale także może przyczynić się od wypracowania spójnych metod wychowawczych i skutecznych oddziaływań dla dziecka. Z deklarowanych odpowiedzi wynika, że najmniej wspierają rodziny takie instytucje jak: Kościół (67%), Ośrodek Pomocy Społecznej (68%), Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna (55%), Sąd, kurator (53%) i sąsiedzi (52%). Można, zatem wnioskować, że większa aktywność powyższych instytucji na rzecz rodzin zastępczych mogłaby przełożyć się na lepsze ich funkcjonowanie. Aby tę aktywność uzyskać należałoby promować istotę rodzicielstwa zastępczego szczególnie w instytucjach całego powiatu nowodworskiego poprzez sympozja, konferencje, artykuły w prasie, za pośrednictwem mediów internetowych i in. Z przedstawionych wyników czytamy, że rodziny zastępcze nie mają poczucia wzajemnego wsparcia, uważa tak aż 83% badanej grupy. Dlatego też istotne wydaje się kontynuowanie działań zmierzający do integracji środowiska rodzin zastępczych oraz stwarzanie płaszczyzny do wymiany doświadczeń.

W pytaniu drugim ankietowani określali, jakie działania są potrzebne w realizacji funkcji rodziny zastępczej. Zestawienie wyników zawiera tabela nr 6.

Tabela nr 6

	Ocena w skali od 1 -5 (gdzie 5 oznacza
--	--

Działania potrzebne w realizacji funkcji rodziny zastępczej.	potrzebne a 1 nie potrzebne)				
	1	2	3	4	5
Pomoc wolontarystyczna	27	1	6	2	24
Organizowanie czasu wolnego dla dzieci poprzez zajęcia w tygodniu i soboty	20	1	6	6	27
Imprezy okolicznościowe np. dzień rodzicielstwa zastępczego, choinka itp.	15	2	4	6	33

Powyższe zestawienie pokazuje, że 55% badanych uważa za potrzebne organizowanie imprez okolicznościowych np. dzień rodzicielstwa zastępczego, choinka itp., 45% chciałaby aby ich dzieci mogły skorzystać z zajęć organizowanych w ich czasie wolnym, w tygodniu i soboty. 40% badanych uważa, że potrzebna jest pomoc wolontarystyczna. Ważnym, zatem zadaniem dla PCPR jest kontynuacja działań zmierzających do pozyskania wolontariuszy, działających na rzecz rodzin zastępczych. Kolejną potrzebą, którą deklarują badani jest zapewnienie możliwości spędzania czasu wolnego przez dzieci z rodzin. Zasadne wydaje się stworzenie aktualnej bazy danych zawierających informacje gdzie i w jaki sposób można aktywnie spędzać czas wolny, wspierając rozwój dzieci.

Ankietowani odpowiadali na pytanie czy potrzebują poszerzenia swojej wiedzy w zakresie problematyki opieki zastępczej poprzez szkolenia, materiały na temat rodzicielstwa zastępczego, informacji udostępnianych za pośrednictwem Internetu.

Tabela nr 7

Odpowiedzi rodzin zastępczych dotyczące potrzeby poszerzenia wiedzy związanej z problematyką rodziny zastępczej.	TAK	NIE
Szkolenia organizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	22	38
Otrzymanie materiałów na temat związany z rodzicielstwem zastępczym	31	29
Udostępnianie informacji za pośrednictwem Internetu	18	42
Inne (jakie?)	0	0

Jak wynika z powyższego, blisko 70 % ankietowanych rodzin zastępczych nie jest zainteresowanych udziałem w szkoleniach z zakresu pieczy zastępczej, potwierdzają to dostępne dane aktowe. W rozmowach z pracownikami, opiekunowie wskazują na brak czasu, brak możliwości dojazdu na miejsce szkolenia, przeszkody wynikające ze stanu zdrowia i wieku. Opiekunowie nie dostrzegają takiej potrzeby, zaprzeczają trudnościom w procesie

wychowawczym. Tendencja ta jest widoczna w przypadku rodzin spokrewnionych z dzieckiem, co jest niepokojące w związku z ryzykiem powielania niewłaściwych postaw wychowawczych.

Czwarte pytanie dotyczyło wskazania trzech form pomocy, które byłyby najbardziej potrzebne dla rodziny zastępczej. Szczegółowe zestawienie wyników zawiera tabela nr 8.

Tabela nr 8

Która z form pomocy jest najbardziej wskazana dla rodziny zastępczej?	
Pomoc materialna i rzeczowa	51
Wsparcie psychologiczne	34
Wsparcie pedagogiczne	15
Wsparcie prawnicze	32
Poradnictwo wychowawcze (rozmowy wspierające z pracownikiem socjalnym, koordynatorem)	14
„ludzkie zrozumienie akceptacja”	11
Inne	1

Ankietowani wybierali maksymalnie trzy odpowiedzi spośród zaproponowanych. Rodziny zastępcze za najważniejsze uznały: pomoc materialna i rzeczowa - 85% badanych, wsparcie psychologiczne 57% badanych, wsparcie prawnicze - 53%.

W piątym pytaniu rodzina oceniała swoją sytuację finansową. Tabela nr 9 zawiera zestawienie wyników tego pytania. Zestawienie wskazuje, że 27% rodzin oceniło swoją sytuację, jako dobrą zaznaczając na skali 5, ocenę 4 zaznaczyło 23% badanych, 35% respondentów oceniło swoją sytuację zaznaczając na skali 3, 12% zaznaczył 2, natomiast ocenę 1 wskazało zaledwie 3% badanych.

Tabela nr 9

Ocena sytuacji finansowej z uwagi na pełnioną funkcję rodziny zastępczej.	Ocena w skali od 1 -5				
	1	2	3	4	5
Razem	2	7	21	14	16

Szóste pytanie odnosiło się do relacji i współpracy rodzin z rodziną dziecka, rodzicami biologicznymi wychowanka pieczy. Rodzina zastępcza odpowiadała Tak lub Nie na pytanie czy współpracuje z rodziną lub rodzicami biologicznymi wychowanka. Jeżeli odpowiedź była twierdząca pytanie siódme pogłębiało tę wiedzę. Rodzina miała określić, w jaki sposób wygląda ta współpraca, zaznaczając jedną lub kilka z podanych odpowiedzi. Szczegółowe dane zawarte są w tabeli nr 10 i 11. Aktywność rodziców biologicznych koncentruje się w około uczestnictwa w ważnych wydarzeniach życia dziecka. Aż 50 % ankietowanych rodzin zastępczych nie współpracuje z rodzinami biologicznymi dzieci objętymi pieczą zastępczą. Biorąc pod uwagę główny cel pieczy zastępczej, jakim jest możliwość reintegracji rodziny i podstawowe zadanie rodzin zastępczych, jakim jest współpraca z rodziną biologiczną, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do włączania rodziców w proces wychowawczy.

Tabela nr 10

Czy współpracują państwo z rodziną dziecka lub rodzicami biologicznymi wychowanka?	TAK		NIE	
		30	50%	30

Tabela nr 11

Proszę określić w jaki sposób wygląda ta współpraca?									
Wspólne spędzanie wolnego czasu		Pomoc w nauce		Uczestnictwo w ważnych wydarzeniach w życiu dziecka		Organizacja wypoczynku letniego		Inne	
16	27%	6	10%	26	43%	6	10%	6	10%

Kolejne pytanie nr 8 odnosiło się do trudności w wychowywaniu dzieci. Rodzina zastępcza odpowiadała Tak lub Nie na pytanie czy mają trudności w wychowywaniu dzieci. Jeżeli odpowiedź była twierdząca to 9 pytanie otwarte pogłębiało tę wiedzę. Rodzina mogła sama opisać, z jakimi trudnościami zmagają się w wychowywaniu dzieci. Szczegółowe dane zawarte są w tabeli nr 8. W tabeli nr 12 wpisano odpowiedzi osób badanych na pytanie nr 9.

Tabela nr 12

Czy mają Państwo trudności w wychowaniu dzieci?	TAK		NIE	
	18	30%	42	70%

Na pytanie, z jakimi trudnościami się Państwo zmagają w wychowaniu dzieci?, rodziny zastępcze odpowiadały

- brak współpracy z rodzicami biologicznymi,
- choroby,
- wiek dojrzewania dzieci,
- podejmowanie decyzji,
- problemy w nauce, nie odrabianie prac domowych przez dzieci,
- wypełnianie obowiązku szkolnego (wagary),
- agresja w szkole,
- trudność w kontaktach z rówieśnikami,
- udostępnienie informacji odnośnie metod wychowawczych,
- akceptacja wśród zdrowych rówieśników,

Odpowiedzi ankietowanych nie pokrywają się z obserwacjami pracowników dotyczących funkcjonowania dzieci w pieczy zastępczej. U małoletnich często obserwowane są trudności w prawidłowym realizowaniu obowiązku szkolnego, zaburzenia emocji i zachowania. Pracownicy obserwują bezradność rodzin zastępczych w przypadku pojawiających się i narastających problemów wychowawczych. Dalszej weryfikacji wymaga ustalenie przyczyn tej rozbieżności, czy wynikają one z niedostrzegania przez rodziny sygnałów, które mogą wskazywać na rodzące się problemy, oceniania zachowań dzieci w pieczy zastępczej, jako zgodnych z przyjętych przez nich normą, nie chcą przyznania się do występujących trudności ze względu na lęk przed negatywną oceną.

Pytanie nr 10 odnosiło się do częstości kontaktów i współpracy pracownika pieczy zastępczej z rodziną zastępczą. Rodzina zastępcza zaznaczała odpowiedź na pytanie czy obecny kontakt z pracownikami pieczy zastępczej jest wystarczający. Jeżeli została zaznaczona odpowiedź niewystarczający kolejne pytanie 11 pogłębiało wiedzę jak czety miałby to być kontakt. Szczegółowe dane dotyczące odpowiedzi zawarte są w tabeli nr 13 i 14.

Tabela nr 13

Czy obecny kontakt z pracownikami pieczy zastępczej jest dla Państwa:	Wystarczający		Nie wystarczający	
	57	95%	3	5%

Tabela nr 14

Jak częsty miałby być ten kontakt?			
Raz w tygodniu	Raz na miesiąc	Raz na kwartał	Raz na pół roku
0	2	1	0

Pytania nr 12,13,14 to pytania otwarte, które miały na celu pogłębienie informacji dotyczących tego co jest największą potrzebą dla rodziny zastępczej w kontekście pełnionej funkcji, co jest trudne w byciu rodziną zastępczą oraz co pomogłoby w przezwyciężaniu tych trudności. Zgromadzone dane jakościowe przedstawiono poniżej.

Co dla Państwa w kontekście pełnionej funkcji rodziny zastępczej jest największą potrzebą?

Ankietowani odpowiadali następująco: zapewnienie warunków bytowych, stabilizacja, spokój, nauka, wsparcie, zapewnienie dobrobytu, pieniądze, bezpieczeństwo, zaufanie, zdrowie, posiadanie mieszkania, pomoc dziecku, uregulowanie sytuacji prawnej dziecka.

Co jest trudne w byciu rodziną zastępczą?

Na to pytanie rodziny wskazywały takie kwestie jak: wiek, porozumienie z dzieckiem, czas, choroby, wychowanie, brak precyzyjnych informacji prawnych na temat zadań i praw rodziny zastępczej, proces wychowywania i odpowiedzialność, brak możliwości urlopu, zwolnienia lekarskiego.

Co pomogłoby w przezwyciężeniu trudności?

Badane osoby wskazywał takie odpowiedzi jak: rozmowa z psychologiem, więcej pieniędzy, uregulowanie sytuacji przez sąd, przejście na emeryturę, dbanie o zdrowie, uregulowane prawo, udostępnienie informacji o prawach i obowiązkach, jakie wynikają z pełnienia funkcji rodziny zastępczej, lepsza praca.

Pozostałe pytania ankiety odnoszą się do metryki badanej grupy, które zostały przedstawione ilościowo w formie tabel poniżej.

Tabela nr 15 Płeć ankietowanych

Płeć	Kobieta		Mężczyzna	
	Razem	49	82%	11

Tabela nr 16 Miejsce zamieszkania ankietowanych

Miejsce zamieszkania	Wieś		Miasto	
	Razem	32	53%	28

Tabela nr 17 Rodzaj rodziny zastępczej

Rodzaj rodziny zastępczej	Spokrewniona		Niezarobkowa		Zarobkowa	
	Razem	40	67%	16	27%	4

Tabela nr 19 Wykształcenie rodziny zastępczej

Wykształcenie rodziny zastępczej	Podstawowe		Zarobkowe		Średnie		Wyższe		Podyplomowe	
	kobieta	19		17		14		3		1
mężczyzna	2		3		3		0		1	
Razem	21	33%	20	32%	17	27%	3	5%	2	3%

Tabela nr 20 Przedział wiekowy rodziny zastępczej.

Przedział wiekowy rodziny zastępczej	18-25	26-36	36-45	46-59	Pow. 60
kobieta	2	3	11	14	22

mężczyzna	0		1		2		1		4	
razem	2	3%	4	7%	13	22%	15	25%	26	43%

Powyższe zestawienie pokazuje, że 43% osób sprawujących pieczę zastępczą jest w wieku powyżej 60 lat, czyli typowym dla dziadków a nie rodziców. Optymalne byłoby gdyby różnica wieku między dzieckiem a rodzicami zastępczymi kształtowała się tak jak w rodzinie naturalnej. Rodzina oddziałuje na socjalizację dziecka poprzez warunki bytowe, strukturę status społeczny, sposób życia, zainteresowania członków rodziny, obyczaje, stabilność. Zaawansowany wiek rodziców zastępczych może zagrażać prawidłowemu wypełnianiu funkcji rodziny. Wraz z wiekiem zmniejszają się zdolności zarobkowe rodziny, obniża się sprawność fizyczna opiekunów, zwiększa się tzw. różnica pokoleniowa, która może powodować niezrozumienie i być przyczyną konfliktów.

65% badanych ma wykształcenie podstawowe lub zawodowe, co może korelować z ograniczonymi umiejętnościami opiekunów w pomocy przy odrabianiu lekcji z dziećmi. Ma to bezpośredni wpływ na wyniki i oceny szkolne dzieci, które bez dodatkowej pomocy, np. w szkole mogłyby mieć trudność w harmonijnym wykonywaniu obowiązku szkolnego. Niski poziom wykształcenia oraz duża różnica wieku może mieć znaczenie w rozumieniu potrzeb dzieci będących w pieczy, np. związanych z formą spędzania czasu wolnego, różnorodnością aktywności, kontaktami społecznymi i in. Czynniki takie jak wykształcenie i wiek mogą także wpływać na motywację rodziny zastępczej w nabywaniu nowych umiejętności i kompetencji aby lepiej pełnić funkcję rodziny zastępczej.

8.2 Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie nowodworskim

Na terenie powiatu nowodworskiego w 2015 r. funkcjonowały placówki opiekuńcze typu rodzinnego:

- 1) Placówka Opiekuńczo Wychowawcza typu rodzinnego w Głusku, w sierpniu 2015r. Placówka uległa wygaszeniu ze względu na wejście w wiek emerytalny Dyrektora Placówki, w związku z tym powiat nowodworski uboższy będzie o 8 miejsc dla dzieci.
- 2) Placówka Opiekuńczo Wychowawcza typu rodzinnego w Cegielni Kosewo.

3) Placówka Opiekuńczo Wychowawcza typu rodzinnego „Nowy Start” w Ruszkowie, prowadzona na zlecenie powiatu nowodworskiego.

4) Placówka Opiekuńczo Wychowawcza typu rodzinnego „Nasz Nowy Dom”, w Ruszkowie, prowadzona na zlecenie powiatu nowodworskiego.

Placówki typu rodzinnego przeznaczone są dla 8 dzieci i ich zadaniem jest stworzenie m.in. warunków zbliżonych do warunków panujących w domu rodzinnym. Placówki zapewniają wychowankom korzystanie z różnorodnych form kształcenia oraz ze świadczeń opieki zdrowotnej. Praca z wychowankami w placówce typu rodzinnego stwarza możliwość przekazywania wzorców rodzinnych zachowań, których dzieci nie zaznały w domach rodzinnych, pozwala zmieniać wzorce relacji z osobami dorosłymi i rówieśnikami. Dzieci biorąc udział we wspólnych zakupach, przygotowaniu posiłków, dbaniu o czystość, uczestnicząc w przygotowaniach do świąt oraz uczestnicząc w obchodach ważnych rocznic każdego dziecka uczą się podstaw funkcjonowania w rodzinie i społeczności. Placówki opiekuńczo – wychowawcze w Głusku oraz w Cegielni Kosewo, powstały z przekształcenia Rodzinnego Domu Dziecka i w organizacji opieki i wychowania zbliżone są do rodzinnej formy pieczy zastępczej, funkcję Dyrektora i Wychowawcy pełni małżeństwo. Wychowankowie placówki opiekuńczo wychowawczej w Głusku byli intensywnie przygotowywani do ewentualnego powrotu do domu rodzinnego, opiekunowie ściśle współpracowali z rodziną biologiczną, w celu utrzymania kontaktu pomiędzy dziećmi i rodziną pochodzenia. Zlecenie zadania prowadzenia placówki opiekuńczo – wychowawczej organizacji pozarządowej pozwoliło na większą profesjonalizację sprawowanej opieki przy zachowaniu kameralnej atmosfery w domu. Rodzinna atmosfera placówki oraz wystarczająca liczba zatrudnionej specjalistycznej kadry, do indywidualnej pracy z dziećmi, umożliwiły indywidualny sposób oddziaływania na potrzeby wychowanków oraz szybką i profesjonalną reakcje na niepokojące zachowania dzieci oraz właściwe im zapobieganie.

W latach 2013 – 2014, wychowankowie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego „Nowy Start” w Ruszkowie, byli intensywnie przygotowywani do samodzielnego życia. W razie potrzeby, dzieci obejmowane są specjalistycznym wsparciem, diagnozą i rehabilitacją. W celu zapewnienia dzieciom opieki lekarskiej odbywały się regularne wizyty dzieci u lekarzy internistów, specjalistów (dermatologa, urologa, endokrynologa, stomatologa, psychiatry, terapeutów). Regularnie odbywały się spotkania z psychologiem. Placówka specjalizuje się w opiece i wychowaniu dzieci o szczególnych potrzebach wychowawczych. Wszystkie dzieci wymagają odpowiedniego podejścia i wsparcia ze względu na posiadane opinie lub orzeczenia wydane przez Powiatową Poradnię Psychologiczno Pedagogiczną.

Placówka ściśle współpracuje z rodzinami biologicznymi umieszczonych w niej dzieci. Dzieci uczestniczyły m. in. w wyjeździe do aquaparku, na lodowisko, na obóz narciarski, na paint ball, do parku linowego, w rejsach żaglowych, w wycieczkach do Niemiec. Brały udział w konkursach. Przyjęty i sprawdzony system pracy wychowawczej został powielony w utworzonej w 2014 roku, placówce opiekuńczo – wychowawczej „Nasz Nowy Dom” w Ruszkowie.

Tabela nr 21 Liczba dzieci z terenu powiatu nowodworskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego i socjalizacyjnego znajdujących się na terenie innego powiatu.

Lp.	województwo	Powiat	Liczba dzieci w placówce
1	mazowieckie	legionowski	1
2	mazowieckie	płoński	2
3	mazowieckie	rawski	1
4	mazowieckie	ostrowiecki	1
suma			5

Tabela nr 22 Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego (stan na grudzień 2014r.)

Placówka	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego w Głusku	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego w Cegielni Kosewo	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego „Nowy Start” w Ruszkowie	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego „Nasz Nowy Dom” w Ruszkowie
okres funkcjonowania	I – XII 2014r	I – XII 2014r	I – XII 2014r	IV – XII 2014r
liczba umieszczonych dzieci	7	7	7	8
średni miesięczny koszt utrzymania dziecka	2 459,60 zł	1 962,24 zł	4 055,00 zł	2 801,45

Tabela nr 23 Odływ dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Odływ dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci		
	2012	2013	2014
Dzieci do 18 roku życia z tego, które :			
powróciły do rodziny naturalnej	0	0	0
zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	0	5	3
zostały przysposobione	0	1	0
zostały umieszczone w młodzieżowym ośrodku wychowawczym	2	0	0
inne	0	0	0
Dzieci powyżej 18 roku życia, z tego które:			
założyły własne gospodarstwo domowe	1	1	1
powróciły do rodziny naturalnej	4	6	4
inne	1	0	0

8.3 Usamodzielniani w powiecie nowodworskim.

Obecnie wsparciem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Mazowieckim jest objętych 40 dorosłych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 24 Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych kontynuujących naukę (stan na dzień 31.12.2014r.)

Gmina	Studenci	Uczniowie szkół policealnych	Uczniowie szkół ponad gimnazjalnych	Uczniowie szkół specjalnych	suma
Nowy Dwór Maz.	2	0	9	0	11
Nasielsk	0	0	2	0	2
Czosnów	1	0	1	0	2
Pomiechówek	0	1	2	0	3
Leoncin	0	0	1	0	1
Zakroczym	0	0	0	0	0

Ogółem	3	1	15	0	19
---------------	----------	----------	-----------	----------	-----------

Gmina	Usamodzielniani aktywni zawodowo	Usamodzielniani bezrobotni	suma
Nowy Dwór Maz.	6	5	11
Nasielsk	0	2	2
Czosnów	0	2	2
Pomiechówek	0	3	3
Leoncin	0	1	1
Zakroczym	0	0	0

Tabela nr 25 Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych pozostający w rodzinie zastępczej i kontynuujący naukę (stan na 31.12.2014 r.).

Gmina	Studenci	Uczniowie szkół policealnych	Uczniowie szkół ponad gimnazjalnych	Uczniowie szkół specjalnych	suma
Nowy Dwór Maz.	0	0	2	0	2
Nasielsk	0	1	2	0	3
Czosnów	0	0	0	0	0
Pomiechówek	0	0	1	0	1
Leoncin	0	0	2	0	2
Zakroczym	0	0	0	0	0
Ogółem	0	1	7	0	8

Ogółem	6	13	19
---------------	----------	-----------	-----------

Tabela nr 26 Usamodzielniani aktywni zawodowo i pozostający bez zatrudnienia (stan na 31.12.2014 r.)

Tabela nr 27 Miejsce zamieszkania osób usamodzielnianych, które opuściły pieczę zastępczą (stan na 31.12.2014r.).

Gmina	Z była rodziną zastępczą	Samodzielne gospodarstwo domowe	Z rodzicami biologicznymi	suma
Nowy Dwór Maz.	4	6	1	11
Nasielsk	2	0	0	2
Czosnów	2	0	0	2
Pomiechówek	3	0	0	3
Leoncin	1	0	0	1
Zakroczym	0	0	0	0
Ogółem	12	6	1	19

Tabela nr 28 Usamodzielniani wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej kontynuujący naukę (stan na dzień 31.12.2014r.)

Gmina	Uczniowie szkół zawodowych	Uczniowie szkół policealnych	Uczniowie szkół specjalnych	suma
Nowy Dwór Maz.	2	0	0	2
Nasielsk	1	0	0	1
Czosnów	0	2	0	2
Pomiechówek	1	1	0	2
Zakroczym	0	2	0	2
Ogółem	0	0	0	9

Tabela nr 29 Pełnoletni wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej pozostających w placówce i kontynuujący naukę (stan na 31.12.2014 r.).

Gmina	Uczniowie szkół zawodowych	Uczniowie szkół policealnych	Uczniowie szkół specjalnych	suma
Nowy Dwór Maz.	1	0	1	2
Nasielsk	0	1	0	1
Czosnów	0	0	0	0
Pomiechówek	0	0	1	1

Leoncin	0	0	0	0
Zakroczym	0	0	0	0
Ogółem	0	0	0	4

Tabela nr 30 Usamodzielniani aktywni zawodowo i pozostający bez zatrudnienia z instytucjonalnej pieczy zastępczej (stan na 31.12.2014 r.).

Gmina	Samodzielne gospodarstwo domowe	Z rodzicami biologicznymi	suma
Nowy Dwór Maz.	1	3	4
Nasielsk	0	1	1
Czosnów	0	2	2
Pomiechówek	1	1	2
Zakroczym	2	0	2
Ogółem	3	6	9

Tabela nr 31 Miejsce zamieszkania osób usamodzielnianych, które opuściły pieczę zastępczą (stan na 31.12.2014r.)

Dostępne dane wskazują, że większość pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej kontynuuje naukę na poziomie szkół ponadgimnazjalnych. Wybór ścieżki edukacyjnej jest często przypadkowy, kontynuacja nauki nie służy podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i zwiększeniu szans na zatrudnienie, jest środkiem umożliwiającym dostęp do świadczeń. Uwagę zwraca niewielka aktywność zawodowa usamodzielniających się osób opuszczających zwłaszcza rodzinną pieczę zastępczą. Pomoc na kontynuowanie nauki jest często ich jedynym źródłem utrzymania. W efekcie otrzymywane świadczenia nie przyczyniają się do uzyskania

Gmina	Usamodzielniani aktywni zawodowo	Usamodzielniani bezrobotni	suma
Nowy Dwór Maz.	3	1	4
Nasielsk	0	1	1
Czosnów	2	0	2
Pomiechówek	2	0	2
Zakroczym	2	0	2
Ogółem	9	2	11

większej samodzielności a wzmacniają i utrwalają wyuczoną bezradności. Dlatego też

niezwykle ważnym działaniem na rzecz osób usamodzielnianych byłoby wsparcie ich w wyborze dalszej ścieżki kształcenia zgodnie z predyspozycjami oraz możliwościami, a także rozwój umiejętności poruszania się po rynku pracy (wyszukiwania ogłoszeń, sporządzania dokumentów aplikacyjnych, przygotowania do rozmowy kwalifikacyjnej), np. poprzez zorganizowanie cyklicznych indywidualnych oraz grupowych spotkań z doradcą zawodowym.

Istotnym problemem jest sytuacja mieszkaniowa usamodzielnianych. Większość z usamodzielnianych nadal zamieszkuje z rodziną zastępczą. Osoby opuszczające instytucjonalną pieczę zastępczą wracają do dysfunkcyjnego środowiska, które może negatywnie oddziaływać na proces wchodzenia w dorosłe, samodzielne życie.

Biorąc pod uwagę dzieci, przebywające w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych do końca 2017r. pełnoletniość osiągnie łącznie 48 dzieci, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 32 Prognozowana liczba wychowanków pieczy zastępczej, osiągających pełnoletniość w latach 2015-2017.

	2015r.	2016r.	2017r.
Rodziny zastępcze	6	14	12
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	7	4	5
suma	13	18	17

9. Cele programu

Analiza powyższych danych wskazuje na:

- 1) Potrzebę podnoszenia standardów pracy z rodziną, zwiększenia umiejętności wczesnego rozpoznawania sytuacji kryzysowych, możliwości wsparcia rodziny w prawidłowym wypełnianiu roli opiekunów zastępczych i rozwiązywaniu bieżących trudności potrzebne jest dalsze podnoszenie kwalifikacji pracowników pracujących bezpośrednio z rodzinami zastępczymi i dziećmi objętymi pieczą zastępczą (koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracowników socjalnych) a także wdrożenie superwizji pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, która ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
- 2) Ze względu na niewystarczającą liczbę miejsc w rodzinach zastępczych i umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów, konieczne jest

utworzenie nowych rodzin zastępczych w tym rodzin specjalistycznych, które mogłyby przyjąć pod opiekę dzieci o specjalnych potrzebach wychowawczych i opiekuńczych.

3) Niewystarczająca jest profesjonalizacja rodzin zastępczych w zakresie obejmowania pieczą dzieci wymagających zastosowania specjalnych środków oddziaływania z względu na ich niepełnosprawność lub trudności wychowawcze.

4) Jednocześnie, pomimo, iż głównym kierunkiem rozwoju pieczy zastępczej wydają się tworzenie rodzinnych form opieki, zauważyć należy, że nie jest to optymalna forma dla wszystkich dzieci. Dotyczy to zwłaszcza dzieci starszych (powyżej 7 roku życia), które miałyby trudność do zaadoptowania się do warunków w rodzinie zastępczej. Konieczne jest, więc utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci, których pobyt w rodzinie zastępczej nie jest możliwy.

5) Analiza zebranych danych wskazuje na niewystarczające zabezpieczenie potrzeb w przypadkach interwencyjnego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. W obecnej chwili powiat dysponuje placówkami opiekuńczo wychowawczymi typu rodzinnego, które nie są dostosowane do przyjmowania dzieci w trybie interwencyjnym, w przypadku konieczności zapewnienia natychmiastowej, doraźnej opieki dziecku w sytuacji kryzysowej. Brak jest jasnych procedur powiadamiania i współpracy pomiędzy instytucjami w przypadku konieczności interwencyjnego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

6) Uwagę zwraca potrzeba skuteczniejszego organizowania opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

7) Potrzebne jest podnoszenie świadomości opiekunów zastępczych w zakresie potrzeb dzieci objętych pieczą zastępczą oraz rozwój ich kompetencji opiekuńczo wychowawczych w celu zmniejszenia ryzyka wypalenia zawodowego i rozpadu rodziny zastępczej;

8) Uwagę zwraca niski odpływ dzieci z pieczy zastępczej zarówno instytucjonalnej, jak również rodzinnej z powodu powrotu do rodziny naturalnej, dlatego też konieczne jest wprowadzenie zasad współpracy międzyinstytucjonalnej, w szczególności w zakresie możliwości powrotu dzieci do domu rodzinnego

9) Jak wynika z danych aktowych, dzieci trafiające do rodzin zastępczych często nie są wdrożone do nauki, ujawniają deficyty rozwojowe wynikające z braku odpowiedniej stymulacji we wcześniejszych okresach życia. Opóźnienia szkolne utrudniają prawidłowe realizowanie obowiązku szkolnego. Rodziny zastępcze nie zawsze posiadają kompetencje do

właściwego wsparcia dzieci w wyrównywaniu deficytów edukacyjnych, dlatego też sygnalizują potrzebę pomocy korepetytora.

10) Ze względu na obserwowane nieprawidłowości w rozwoju dzieci oraz informacje o obciążonym wywiadzie rodzinnym (np. spożywanie alkoholu przez matkę w czasie ciąży) kluczowe jest opracowanie zasad kierowania dzieci trafiających do pieczy zastępczej do specjalistycznych placówek w celu przeprowadzenia diagnozy oraz wdrożenia właściwych oddziaływań rehabilitacyjnych.

11) Osoby usamodzielniające się wykazują niezaradność życiową i nieprawidłowości w realizowaniu ról społecznych. Dlatego też konieczne jest podjęcie działań w celu bardziej efektywnego wsparcia procesu usamodzielniania (udział w treningach, grupach wsparcia, wsparcie w wyborze ścieżki kształcenia). Potrzebnym działaniem dla osób usamodzielnianych byłoby utworzenie grupy wsparcia, która polegałaby na wzajemnej pomocy osób znajdujących się w podobnej sytuacji życiowej. Byłaby prowadzona w formie spotkań wychowanków rodzinnych oraz instytucjonalnych form pieczy zastępczej, którzy znajdują się w podobnym wieku oraz przeżywają często takie same problemy i zmagają się z podobnymi dylematami. Spotkania te mogłyby odbywać się w obecności pedagoga oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Dałyby one początek do wzajemnego poznania się a także rozmów na temat swoich problemów, emocji, uczuć oraz dzielenia się doświadczeniami. Ponadto działania grupy samopomocowej mogłyby wpłynąć na ogólny rozwój uczestników, zwiększenie motywacji do działania oraz podejmowania nowych wyzwań, poprzez wzajemne motywowanie oraz dzielenie się własnymi doświadczeniami i dokonaniem. Grupy te mogłyby także zwiększyć samoakceptację wychowanków, którzy po wielu życiowych traumach oraz braku wsparcia najbliższej rodziny mają problem z akceptacją siebie, swojego życia oraz działań, które podejmują, często w sposób pochopny i nieprzemyślany. Potrzebne jest wsparcie usamodzielnianych wychowanków w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, np. poprzez dofinansowywanie wynajmowanych pokoi. Dodatkowo dla osób, które mimo uzyskania pełnoletniości i opuszczenia pieczy zastępczej nadal wykazują się niezaradnością życiową wskazane byłoby utworzenie mieszkań treningowych, gdzie w bezpiecznych warunkach mogłyby uczyć się samodzielności w wykonywaniu codziennych czynności.

Planowane działania mają na celu stworzenie systemu pieczy zastępczej, który zapewni odpowiednią liczbę miejsc w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo wychowawczych, właściwe standardy świadczonej pomocy, oraz taki poziom współpracy

miedzy podmiotami udzielającymi dziecku wsparcia, który jeśli to możliwe pozwoli na przywrócenie dziecka rodzinie.

9.1. Cele szczegółowe i proponowane zadania do zrealizowania na lata 2016-2018

Zadanie	Wskaźnik realizacji	Zakładany rezultat	Termin realizacji
Cel 1: Rozwój systemu pieczy zastępczej.			
a) Wypracowanie modelu współpracy PCPR z OPS w zakresie powrotu dziecka do rodziny naturalnej	<ul style="list-style-type: none"> • Zawarte porozumienie pomiędzy instytucjami dotyczące zasad współpracy międzyinstytucjonalnej. • Liczba konsultacji pomiędzy przedstawicielami instytucji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucje informują się nawzajem i wspólnie ustalają podejmowane działania zmierzające do powrotu dziecka do rodziny naturalnej. • Wzrost liczby dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych. 	2016 r.
b) Umożliwienie dzieciom kontaktu z rodziną naturalną w przypadku umieszczenia poza terenem powiatu nowodworskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba urlopowanych do domów rodzinnych, dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej poza powiatem nowodworskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieci są urlopowane na okresy dni wolnych od nauki do domów rodzinnych. • Utrzymanie więzi emocjonalnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej poza powiatem nowodworskim z rodzinami biologicznymi. 	2016 r. – 2018 r.
c) Opracowanie i wdrożenie Standardów Ochrony Dzieci przed krzywdzeniem	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowane Standardy Ochrony Dzieci przed krzywdzeniem. • Liczba szkoleń; 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost bezpieczeństwa dzieci objętych pieczą zastępczą • Realizowane są standardy ochrony 	2016 r. – 2018 r.

	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeszkolonych pracowników; • Liczba dzieci, objętych profilaktyką; • Liczba przeszkolonych opiekunów. 	<p>dzieci przed krzywdzeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w jednostce nie pracują osoby mogące zagrażać bezpieczeństwu dziecka; - pieczy zastępczej nie sprawują osoby mogące zagrażać bezpieczeństwu dziecka; - wszyscy pracownicy wiedzą jak rozpoznawać symptomy krzywdzenia dziecka oraz jak podejmować interwencję w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy w placówce lub w rodzinie; - wszystkie dzieci wiedzą jak unikać zagrożeń w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami; - wszystkie dzieci mają stały dostęp do informacji, gdzie szukać pomocy w trudnych sytuacjach życiowych; - opiekunowie wiedzą, jak wychowywać dziecko bez przemocy i uczyć je zasad bezpieczeństwa. 	
<p>d) Podejmowanie działań edukacyjnych upowszechniających pieczę zastępczą, poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • artykuły w lokalnej prasie 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba opublikowanych artykułów • Liczba odwiedzin strony internetowej • Liczba zamieszczonych informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucje pracujące z dzieckiem oraz społeczność lokalna znają ideę pieczy zastępczej. • Wzrost efektywności współpracy 	2016 r. – 2018 r.

<ul style="list-style-type: none"> • stronę internetową • portal społecznościowy 	<p>na stronie internetowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzone konto na portalu społecznościowym • Liczba zamieszczonych informacji, „polubień”, udostępnień; 	<p>międzyinstytucjonalnej w zakresie powrotu dziecka do rodziny naturalnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie liczby osób zainteresowanych pełnieniem funkcji opiekunów zastępczych. 	
<p>e) Zwiększanie kompetencji zawodowych kadry pracującej z rodzinami zastępczymi, dziećmi objętymi pieczą zastępczą, poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Superwizję, • Szkolenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba szkoleń, • Liczba pracowników, którzy wzięli udział w szkoleniach, • Liczba pracowników, których praca została poddana superwizji, • Liczba spotkań przeprowadzonych w ramach superwizji • Przyjęty Zarządzeniem Dyrektora program wdrażania superwizji w jednostce. • Przyjęty Zarządzeniem Dyrektora program szkoleń i podnoszenia kwalifikacji pracowników, zgodnie z zakresem wykonywanych zadań 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa efektywności pracy z klientami; • Wzrost kompetencji pracowników; • Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracowników. 	<p>2016 r. – 2018 r.</p>

<p>f) Wprowadzenie jednolitych procedur szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie programu szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka zatwierdzonego decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej • Opracowanie programu szkoleń dla rodzin spokrewnionych • Przeszkolenie pracowników „na trenera” 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba pracowników, którzy ukończyli szkolenie dla trenerów uprawniające do prowadzenia szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej • Opracowany projekt Programu szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> • Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej są przygotowani do sprawowania pieczy zastępczej. • Zachowana jest ciągłość i dostępność szkoleń dla kandydatów. 	<p>2017 r. opracowanie projektu programu szkoleń dla rodzin zastępczych spokrewnionych</p> <p>2018 r. opracowanie projektu programu szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny niezawodowej i przekazanie do akceptacji do MPiPS</p> <p>2016 r. – 2017 r. przeszkolenie pracowników</p>
<p>g) Zapewnienie liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z wymaganiami ustawowymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. • Liczba koordynatorów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodziny zastępcze otrzymują pomoc w wypełnianiu funkcji zgodnie z wymaganiami ustawowymi. 	<p>2017 r. (jeden koordynator)</p> <p>2018 r. (jeden koordynator)</p>

Cel 2: Zapewnienie pieczy dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych			
a) Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; • Liczba kandydatów skierowanych na szkolenia; • Liczba osób, które ukończyły szkolenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej poza terenem powiatu nowodworskiego; • Częstszy kontakt i utrzymanie więzi dzieci z rodziną biologiczną. 	2016 r. – 2018 r.
b) Profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej, poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia • Zawieranie umów na prowadzenie zawodowych rodzin zastępczych (zabezpieczenie środków) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych szkoleń; • Liczba osób uczestniczących w szkoleniach liczba zawartych umów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego dla dzieci, stwarzającego optymalne warunki do rozwoju. • Opiekunowie zastępczy w sposób świadomy realizują proces wychowawczy dzieci. 	2016 r. – 2018 r.
c) Utworzenie placówki opiekuńczo wychowawczej	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba utworzonych placówek 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza terenem powiatu nowodworskiego. • Częstszy kontakt i utrzymanie więzi dzieci z rodziną biologiczną. 	2016 r. – 2018 r.

d) Zapewnienie miejsca w pieczy zastępczej dla małoletnich matek z dziećmi	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba miejsc dla małoletnich matek z dziećmi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piecza zastępcza jest sprawowana bezpośrednio nad matką i jej dzieckiem. • Małoletnie matki nie są rozdzielane z dziećmi. • Zachowane stabilne środowisko wychowawcze, które wspiera rozwój zarówno małoletniej matki (np. potrzeby edukacyjne, społeczne) jak również jej dziecka (potrzeby opiekuńcze). • Wsparcie matek w wypełnianiu roli rodzicielskiej. 	2016 r. – 2018 r.
Cel 3: Stworzenie systemu interwencyjnego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej			
a) Opracowanie zasad współpracy pomiędzy instytucjami w przypadku konieczności interwencyjnego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowane są zasady interwencyjnego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawiciele instytucji znają zasady postępowania w przypadku konieczności interwencyjnego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej 	2016 r - 2017 r.
b) Zabezpieczenie miejsca interwencyjnego w instytucjonalnej pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zabezpieczonych miejsc w placówkach opiekuńczo wychowawczych typu interwencyjnego • Liczba podpisanych porozumień (umów) z podmiotami 	<ul style="list-style-type: none"> • Natychmiastowe i płynne zabezpieczenie w pieczy zastępczej dzieci, których bezpieczeństwo, zdrowie i życie jest zagrożone. 	2016 r.

	<p>prowadzącymi placówki opiekuńczo – wychowawcze typu interwencyjnego.</p>		
<p>Cel 4: Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w tych rodzinach</p>			
<p>a) Utworzenie rodzin pomocowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba podpisanych umów, deklaracji do pełnienia funkcji rodziny pomocowej. • Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem rodzin pomocowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • W przypadku czasowego nieprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą, w razie wystąpienia nieprzewidzianych trudności, zdarzeń losowych, urlopu, udziału w szkoleniach, pobytu w szpitalu, opiekę sprawuje rodzina pomocową. 	<p>2016 r. – 2018 r.</p>
<p>b) Organizowanie wypoczynku poza miejscem zamieszkania dzieci</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba dzieci uczestniczących w zorganizowanym wypoczynku poza miejscem zamieszkania (kolonie); • Liczba zorganizowanych wyjazdów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Udział dzieci w zorganizowanym wypoczynku poza miejscem zamieszkania (kolonie) 	<p>2016 r. – 2018 r.</p>
<p>c) Zwiększenie dostępności poradnictwa psychologicznego – pedagogicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba odbytych konsultacji; • Wymiar zatrudnienia specjalistów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie i wzmocnienie kompetencji rodzin zastępczych oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia. 	<p>2016 r. – 2018 r.</p>
<p>e) Organizacja grup wsparcia dla rodzin zastępczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba odbytych spotkań w ramach 	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie emocjonalne rodzin 	<p>2016 r. – 2018 r.</p>

	<p>grup wsparcia;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczestników grup wsparcia 	<p>zastępczych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wymiana doświadczeń pomiędzy opiekunami; • Doskonalenie umiejętności wychowawczych; • Radzenie sobie z emocjami przez opiekunów zastępczych; • Inicjowanie i wzmacnianie pozytywnych zmian w systemie rodzinnym; • Zapobieganiu zjawisku wypalenia. 	
<p>f) Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy w przypadku dzieci wymagających diagnozy lub dzieci o szczególnych potrzebach rozwojowych i zdrowotnych (wydawanie skierowań)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wydanych skierowań; • Liczba przeprowadzonych diagnoz; • Liczba opracowanych programów rehabilitacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Optymalne warunki rozwoju dzieci objętych pieczęcią zastępczą dzięki właściwej diagnozie i opracowanym programom rehabilitacyjnym. 	<p>2017 r. – 2018 r.</p>
<p>g) Zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy reedukacyjnej dla dzieci (korepetycje)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba dzieci objętych wsparciem korepetytorów; • Liczba przeprowadzonych zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie liczby dzieci nieprawidłowo realizujących obowiązki szkolne. 	<p>2016 r. – 2018 r.</p>

h) Umożliwienie wzajemnego kontaktu i integracji środowiska rodzinnej pieczy zastępczej (pikniki, dni rodzicielstwa, spotkania okolicznościowe)	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych spotkań; • Liczba osób uczestniczących w spotkaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • Integracja środowiska rodzin zastępczych; • Stworzenie płaszczyzny do wymiany doświadczeń; • Promowanie sposobów aktywnego spędzania czasu i wypoczynku. 	2016 r. – 2018 r.
i) zapewnienie poradnictwa prawnego;	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba odbytych konsultacji; • Wymiar zatrudnienia specjalistów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie świadomości rodzin zastępczych w zakresie ich praw i obowiązków. 	2016 r. – 2018 r.
Cel 5: Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej			
a) Dokładna diagnoza potrzeb oraz sytuacji osób usamodzielnianych	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba usamodzielnianych objętych diagnozą; • Sprawozdanie z diagnozy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Efektywna realizacja pomocy dla wychowanków • Zapobieganie niepowodzeniom w realizacji IPU • Wsparcie jest dostosowane do rzeczywistych potrzeb osób usamodzielnianych 	2016 r.
b) Organizowanie cyklicznych spotkań z doradcą zawodowym i rozwój umiejętności wychowanków	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba odbytych spotkań; • Liczba osób uczestniczących w spotkaniach z doradcą zawodowym; 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby osób usamodzielnianych aktywnych zawodowo • Usamodzielniani posiadają umiejętności poruszania się po 	2016 r. – 2018 r.

w zakresie poruszania się po rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób aktywnych zawodowo 	rynkowi pracy	
c) Trening zarządzania budżetem	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych treningiem; • Liczba spotkań w ramach treningu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wychowankowie znają zasady racjonalnego planowania i gospodarowania budżetem domowym 	2016 r. – 2018 r.
d) Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (stancje)	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zawartych umów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zabezpieczenie mieszkania dla osoby usamodzielnianej do czasu ustabilizowania sytuacji życiowej. • Minimalizowanie zagrożenia bezdomności i demoralizacji. 	2016 r. – 2018 r.
e) Utworzenie mieszkań treningowych wraz z wsparciem opiekuna „mieszkania” w zakresie nabywania lub rozwoju umiejętności samodzielnego życia	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba utworzonych mieszkań; • Liczba osób zamieszkujących w mieszkaniach treningowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Usamodzielniani znają zasady efektywnej komunikacji w relacjach między domownikami; • Usamodzielniani znają sposoby rozwiązywania konfliktów w gospodarstwie domowym; • Usamodzielniani znają zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym; • Osoby usamodzielniane znają zasady żywienia i przygotowywania posiłków 	2017 r. – 2018 r.

		<p>domowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usamodzielniani rozumieją rolę higieny osobistej w życiu człowieka i zasady jej utrzymania; • Usamodzielniani posiadają wiedzę na temat utrzymywania czystości w domu 	
f) Grupy wsparcia	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób uczestniczących w grupie wsparcia; • Liczba spotkań. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wymiana informacji na temat sposobów radzenia sobie z problemami; • Minimalizowanie poczucia osamotnienia w problemach; • Poprawa samopoczucia; • Wzrost poczucia własnej wartości; • Poprawa funkcjonowania w społeczeństwie. 	2016 r. – 2018 r.
g) zapewnienie poradnictwa psychologicznego i prawnego	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba odbytych konsultacji; • Wymiar zatrudnienia specjalistów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie świadomości usamodzielnianych wychowanków w zakresie ich praw i obowiązków. • Poprawa funkcjonowania w społeczeństwie. • Rozwój umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych. 	2016– 2018 r.

10. Limit rodzin zastępczych zawodowych

Zgodnie z art. 54. 1. Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie, jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej”.

W skazane w poniższej tabeli limity rodzin zastępczych dotyczą prognozowanej liczby umów zawieranych z funkcjonującymi rodzinami niezawodowymi, które spełniają ustawowe warunki do pełnienia rodziny zawodowej i w kolejnych latach uzyskają 3 letnie doświadczenie, jako rodzina zastępcza.

Tabela nr 33 Limit rodzin zastępczych zawodowych na terenie powiatu nowodworskiego

Lata		2016	2017	2018
Liczba rodzin	11	4	5	5

11. Źródła finansowania programu.

Program rozwoju pieczy zastępczej finansowany będzie ze środków budżetu powiatu nowodworskiego, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł - w ramach dotacji oraz grantów projektowych w ramach funduszy europejskich.

12. Ewaluacja i monitoring

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej będzie poddawany systematycznej ocenie pod kątem stopnia wdrażania poszczególnych celów i zadań na podstawie analizy wskaźników ich realizacji oraz w zakresie skuteczności, efektywności i trafności tych celów ich zadań poprzez ocenę zgodności zakładanych i osiągniętych rezultatów. Ewaluacja i monitoring będą przeprowadzane corocznie w formie sprawozdania z realizacji programu, które stanowić będzie integralną część sprawozdania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku nierealizowania zamierzonych celów oraz nieosiągnięcia zakładanych rezultatów, w sprawozdaniu określone zostaną powody zaistniałej sytuacji oraz propozycje działań zaradczych.

